

ACC. N:R M. 13465:1-10.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Martin Eriksson, Gullebo*
Härad: *Ingelstad* Berättare: " "
Socken: *Borsby* Berättarens yrke: *f. d. lantbr.*
Uppteckningsår: *1954* Född år *1878* i *Borsby*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Förbrukets binärningar s. 1-10.

LWF 61.

Skriv endast på denna sida

Suf. 61
1

Jordbrukets binäringar.

Bland arbeten som mera allmänt bedrivits i min hembygd Boorby som binäring, var ju ingen av sådan art som syns i fråge-
listan såsom liesmiden, möbeltillverkning eller
tjärbränning, jag vet ingen der som hade
sådant till binäring.

I byn fanns ju två smeder tre snickare
samt en vagnmakare. Men de flesta bönder
hade väl en yxa, såg och kyvel samt en kyvel-
bänk, så de kunde väl alltid själf göra en
stång till vagnen, eller en svingel om den
skulle gå av. En stege var ju inte heller så
svår att göra själf. Det var fattiga tider
för många på slutet av 1800 talet, de som
hade skuld på sina egendomar och det
var många, så var ränterna höga sex procent
var ju det minsta, stundom mera.

Och produkterna man sålde kostade ju inte mycket, för en kalf som var åtta dagar gammal fick man fem kronor.

Allt annat var i proportion därefter.

Men det fanns ju även rika bönder på de tiderna, som kunde låna ut pengar, de kunde ju bestämma räntan som de själva ville.

Därför brukar alltid min far säga att en bonde skulle kunna göra allting själv på sin gård, så en gång när vår bakugn var bristfällig, så plocka vi själva ner den och får mura upp den igen och den blev lika bra igen att baka i. På gården fanns fyra längor, alla halmtäckta, det brukar far själv täcka om när det behövs, han sa att ett rättslamt stig tap kunde en gammal häring täcka, men till att täcka ferokar och korrejer det är något annat.

Om vintern när vi hade utträskat, kunde far stå i huggboden och göra träskor till oss allesammans, han hade alltid lager av alléträd hemma, det fanns inga toffler på den tiden, de kom senare.

Edjest var det en som bodde i ett hus i byn, som fette Per Bengtsson han var allmän träskomakare.

Nere på nummer fem Borby bodde en som hade ett litet ställe på fem tunnland, han kunde laga träpär till folk, han hette Håkan Nilsson, men kallades allmänt Håkan bytta. Edjest fanns det två tunnbindare i byn. Där brukade de kanske göra i norra Spåne, ty på marknader i Tomelilla, Tomelilla, Simrishamn och Lervik var alltid göingar det och sålde göingatiar, korvar av spån samt potatiskorvar av ene, samt

träpkål av alla sorter baljer och saltkar,
så det var nog mera deruppe som man
kan räkna med jordbrukets bineringar på
så sätt. All säd och klöver på den tiden
skulle ju byggas med lie och sen höstas
och träskas med plöjel, så de som bodde
i hus, eller hade ett litet lantbruk kunde
ju alltid få bitjänster att hjälpa till
på så sätt. På den tiden såddes ju
även linfrö och det var även mycket arbete
för folk, när det var sårdigt skulle man
dra upp det med rötterna sen fick det stå
i stack och torka det var för linträets skull.
Sen skulle det rivas på en särskild ställ-
ning, så fröna kom av, så var det till
att breda ut det igen helst på en arbett
klöverväng där det skulle ligga och liksom
uttna, så var det till att ta upp det igen

Vi tog in det i bakugnen efter vi hade bakat (föret var det riktiga kölnet de kallat det de torpa linet, men de var inte så allmänt gagnade i min barndom, som för i tiden, då man samlades ju många till att bryta linet, det var gille och dans efteråt har jag hört sägas.) men som sagt vi tog in det i bakugnen och det fick det stå tills det var riktigt tørt.

Sen skulle det ju brydas som det kallades, vi hade två brägar, en större som man först knäpte linet i sen en mindre der man kunde göra det mjukare i sen var det en ställning som hette skottelfod der fick det ytterligare behandling av skottelsträt. Det finaste linnet som sedan spars blev ju till dukar och handdukar. Det andra så kallade skottelfall spars och vävdes

till skjortor, men de blev piggiga och styva länge, innan de blev tvättade många gånger. Jag minns som barn jag grät många gånger när man skulle ha ny skjorta på om söndagarna, den både stäcks och var styv så man knapt fick plats till den i byxorna, de voro ju långa också så att man inte genast skulle väva från dem. Det var nog därför den där skämtgästen kom till. Vad är det? Liten när jag väver styft när jag står i alle mans byxor. Joer. Lindö. Ja det var ju allmänt i gårdarna löst i tiden att så lin, och så skulle ju linneräckererna ligga ute till blekning. Ju fler linneräcker ju deftigare var husmodern. De ungdomar som nu väver upp kann nog varken spinna eller väva. Det mesta av redskapen har nog också

försvunnit såsom brägar och skettilstolar
och hörriva som den kallades, endast
skettilträden finns kvar på många ställen,
de har ju blivit väskert uppmålade och
hänga nu inne i fönstret kanske för
att minna om länge sedan svenska tider
och arbete. För tiden hade man ju i
varje bondgård får / fast det nu är säkert att
(får se) det var ju till att ta vara på ullen,
den behöfdes ju till mycket, den skulle
ju kardas och spinnas samt vävas till dynor
täcken, filtar m.m. samt strumpor som skulle
stickas för hand. Tragnarna i sätena
skulle det linnas i dynor, det var ju väst-
färgning för tiden. Vi har två stycken så-
dana älddynor värda i iödlakan de är nog
värda när gånge på 1700 talet eller i
början av 1800 talet.

På nog hade husmor, pigor om sådana förens,
samt barnen när de blev stora, nog att göra
de kunde ju hålla på till tio om kvällarna
Epsom på handelsställe förr i tiden de kunde
hålla öppet till nio om kvällarna, eller
hur länge som helst om de bara var uppe.
På tal om värnad så kan jag tale
om att vi har en spyde som de kallades
en värspännare på den ena plätten står
18³⁰/₇ på den andra G. J. D. det är gam.
la saker. Den har tillhört min farbrors
fru Elva Jönsdottar som var hennes flicknamn.
Jag köpte hennes vär efter henne på auktion
och då följde spruden med. En sak till
som nämligen försurnit var att göra korgar
av palm, jag minns en person som bodde
i Blåstorp, de kallade honom hette Nils, han
hade fått benet av en gång, det blev väl

dåligt hopsatt, så han blev kall, han
var tröskman hos far ett par vintrar, han
kunde göra korvar av halm, samman-
bundna med viggar av gylor, som det finns
gått om på de tiderna, fast de mesta nu
är försvunnna de blev hårda och lina
far brukar ha dem till mjölkkorvar, far
hade också en säporg av halm med trä-
botter samt tre stycken träbygglar en sam-
me och två det bak, till att fästa selet i
som de hade upp om axlarna. Jag minns
även att på loftet stod två runda bingar
med lock till, som var gjorda av halm,
dem brukar vi alltid ha mat i, för i
tiden brukar man ju alltid brugga sjell.
För att belysa tidsandan på de tiderna
kan jag tala om att bemärkte hatte Nils
nägot efternamn hörde jag aldrig på honom

Han hade bara en flicka, den skulle han ha döpt, han kom ner till prästen som frågade honom vad skall flickan heta? Olga Adèle sa Nils. Det är ett allt för vackert namn för en fattigmans barn sa prästen. Men Nils tyckte att det första man borde göra var att ge sitt barn ett vackert namn. Han fick ju också heta så trots prästens protest. Ja det var de tiderna.

Nu kan man få garn av alla sortor i Östra Tommarps spinnerifabrik i utbyte mot ull och lampa.

Jag vet inte om linberedningen ännu på sina håll bedrivs enskilt, men de stora linnfabrikerna ombesörjer nog den saken nu.